

MARIUSZ BIAŁKOWSKI

Akademia Muzyczna w Poznaniu

ORCID: 0000-0003-3006-0058

Sprawozdanie z XII Międzynarodowego Kongresu Śpiewu Gregoriańskiego AISCGre

„Psallite sapienter.

Psalmodia podstawą repertuaru śpiewu gregoriańskiego”

Opactwo Tynieckie, 4–9 września 2023 r.,

Radością pierwszego tygodnia września 2023 r. było wyjątkowe gregoriańskie wydarzenie. Po raz drugi w Polsce odbył się Międzynarodowy Kongres Śpiewu Gregoriańskiego AISCGre. Pierwszy miał miejsce w Poznaniu w 2011 r., tym razem natomiast miejscem obrad zatytułowanych „*Psallite sapienter. Psalmodia podstawą repertuaru śpiewu gregoriańskiego*” było Opactwo Tynieckie w Krakowie. W wypracowanym od lat przebiegu prac spotkanie wyrażało się liturgiami, wykładami, próbami śpiewu oraz koncertami.

Kongres został otwarty w poniedziałek 4 września o godz. 19.00 tradycyjnie Mszą św. inauguracyjną, której przewodniczył o. dr Szymon Hiżycki OSB – opat tyniecki. W Eucharystii uczestniczyli kongresowicze, natomiast śpiewom gregoriańskim towarzyszyła schola utworzona ze studentów Studiów Podyplomowych z Monodii Liturgicznej oraz Instytutu Muzyki Kościelnej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, która *nota bene* towarzyszyła codziennym liturgiom Mszy św. oraz czwartkowym nieszporom i sobotniej jutrzni; nad przygotowaniem zespołu czuwała prof. Susi Ferfoggia. Kolejnymi celebransami Mszy św. byli: wtorkowej – autor niniejszego sprawozdania, środowej – o. Matteo Ferraldeschi OFM, czwartkowej – o. Bernard Sawicki OSB, piątkowej – o. Karol Cetwiński OSB, natomiast sobotnią Mszę św. kończącą kongres w Sanktuarium św. Jana Pawła II

odprawił ks. prof. dr hab. Robert Tyrała. Z kolei piątkowym niecierpiącym przewodniczył o. Karol Cetwiński OSB, a sobotniej jutrzni – o. Nicolaus Nonn OSB.

Treści naukowe kongresu były skoncentrowane w wykładach, których tematy były związane z głównym tytułem kongresu. Pierwszego dnia (wtorek) wykład inauguracyjny *Psalmodya podstawą repertuaru gregoriańskiego* wygłosił prof. Johannes Berchmans Göschl, prezes honorowy AISCGr, w którym wykazał związki psalmody z kompozycjami rozwiniętymi zarówno z antyfon mszalnych, jak i brewiarzowych. W następnym przedłożeniu dr Liborius Lumma w prelekcji *Wprowadzenie do Psalmów z teologiczno-liturgicznego punktu widzenia* przedstawił wagę treści psalmów, które są wyrazem całej tradycji relacji Boga do człowieka. O. Matteo Ferraldeschi OFM w swoim wystąpieniu ukazał słuchaczom temat: *Psalm – towarzysze codziennego życia*, udowadniając, jak wielkie znaczenie ma psalmodya dla zakonników żyjących na co dzień Słowem Bożym. Prof. Franz Karl Prassl ukazał *Regulae psallendi w psalmody Liturgii godzin wczoraj i dzisiaj*. Natomiast ks. Claudio Campesato przybliżył uczestnikom kongresu zagadnienie: *Psalmodya i śpiew psalmów w traktatach od IX do XII wieku*.

Formą korelującą z wykładami były prelekcje (*Key note*) przygotowujące do warsztatów. Część z nich odnosiła temat psalmody do konkretnych form liturgiczno-muzycznych: prof. Inga Behrendt – *Psalmodya w introitach i komuniach*, prof. Giovanni Conti – *Psalmodyczna podstawa Proprium missae: traktus* oraz prof. Christoph Hönerlage – *Psalmodyczna podstawa Proprium missae: gradual*. Interesujące wystąpienie miał prof. Alessandro de Lillo zatytułowane *Psalmodya introitalna i komunijna w Proprium missae śpiewu starorzyskiego: hipoteza rekonstrukcji*, podczas którego wykazywał zależności między formami w – jakże mało badanym – repertuarze starorzyskim. Nie mniej ciekawe ukazały się wystąpienia przedstawiające aktualny oraz historyczny stan problematyki psalmody. O. Nikolaus Nonn OSB zrelacjonował *Psalm u Ojców Kościoła oraz w Regule świętego Benedykta*, z kolei prof. Juan Carlos Asensio przedstawił *Psalmody Liturgii godzin w różnych tradycjach zakonnych*. Maestro Alexander Marcus Schweitzer przybliżył *Wykonawstwo psalmody w Liturgii godzin dzisiaj*, a maestro Franco Radicchia podzielił się doświadczeniem – *Czy możliwe jest zaangażowanie dzieci i młodzież w śpiew gregoriański?*. Pełnym ekspresji oraz bogatej treści okazał się wykład prof. Riccarda Zoi odkrywający *Terapeutyczny aspekt psalmody*.

Kongres stworzył także okazję do wygłoszenia wcześniej zgłoszonych i zaakceptowanych wystąpień (wolne wykłady), podczas których młodzi gregorianie podzieleni się owocami swoich badań.

Obok wykładów teoretycznych drugi ważny filar prac kongresu stanowiły próby śpiewu, które w grupach prowadzili: autor niniejszego tekstu, prof. Susi Ferfo-

glia oraz prof. Alexander Marcus Schweitzer. Przygotowywały one do codziennych liturgii oraz były praktycznym wyrażeniem treści wyrażanych podczas zajęć teoretycznych.

Stałym punktem kongresów są także koncerty. We wtorek (5 września) w bazylice pw. św. Franciszka z Asyżu w Krakowie o godzinie 20.00 odbył się koncert śpiewu gregoriańskiego zatytułowany *Domine, doce nos*, który wykonała „Schoła Wydziału Organów, Badań nad Organami i Muzyki Kościelnej” Uniwersytetu Muzyki i Sztuk Performatywnych z Wiednia pod kierownictwem artystycznym Antaniny Kalechyts. Z kolei w czwartkowy wieczór (7 września) w bazylice pw. Świętej Trójcy (oo. dominikanie) w Krakowie polska schola „Żeński zespół wokalny Flores Rosarum” pod dyrekcją Susi Ferfoglii zaprezentował program *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum*.

Kongres był także okazją do prezentacji działalności sekcji narodowych stowarzyszenia. Aktywność sekcji włoskiej zaprezentował prof. Giovanni Conti, niemieckojęzycznej – prof. Stefan Zippe, hiszpańskiej – prof. Juan Carlos Assensio, polskiej – piszący te słowa, japońskiej – prof. Jun Nishiwaki.

W trakcie kongresu odbyły się spotkania sekcji narodowych oraz w ramach walnego zgromadzenia stowarzyszenia został powołany nowy jego zarząd, w skład którego m.in. została wybrana prof. Susi Ferfaglia – członkini polskiej sekcji AISCGre!

Uczestnikom kongresu towarzyszył *Libellus congressus*, który zawierał plan kongresu, wszelkie potrzebne informacje oraz utwory, które były wykonywane podczas liturgii. Graficznie został opracowany i przygotowany do druku przez o. Karola Cetwińskiego OSB. Wszystkie projekty graficzne (plakaty, identyfikatory, okładka, banery itp.) zostały przygotowane przez Justynę Kastelik. Kongresowi towarzyszyła także obsługa transmisji internetowej dzięki telewizji EWTN oraz Tyniec.tv.

Kongres odbył się w pomieszczeniach Opactwa Tynieckiego: wykłady, liturgie, próby śpiewu oraz inne poza koncertami. Taka charakterystyka miejsca wzmacniała przekazywane treści, a obecność mnichów tynieckich dodawała odwagi dla ciągle żywego śpiewu gregoriańskiego.

Organizatorem kongresu było Międzynarodowe Stowarzyszenie Studiów Śpiewu Gregoriańskiego, a współorganizatorem: Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie i Fundacja Chronić Dobro. Komitet organizacyjny tworzyli: o. mgr Karol Cetwiński OSB, mgr Katarzyna Danilewicz, prof. Susi Ferfaglia, Marta Sicińska, mgr Wiktor Mrzygłód oraz piszący te słowa.

Patronatem honorowym kongres objęli: abp Marek Jędraszewski, Metropolita Krakowski, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Stowarzyszenie Pol-

skich Muzyków Kościelnych, Papieski Instytut Liturgiczny św. Anzelma w Rzymie, Papieski Instytut Muzyki Sakralnej w Rzymie, Sanktuarium Świętego Jana Pawła II Wielkiego, Opactwo Benedyktynów w Tyńcu. Patronat medialny nadały: „Gość Niedzielny”, „Christianitas”, wDrodze, Muzyk.net, Liturgia.pl, Stacja S7, Tyniec.tv, EWTN. Mecenatem było Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Narodowy Instytut Muzyki i Tańca, który kongres „dofinansował ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego, w ramach programu «Muzyka», realizowanego przez Narodowy Instytut Muzyki i Tańca”.

Na stronie internetowej polskiej sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Śpiewu Gregoriańskiego (www.aiscgre.pl) znajdują się informacje o kongresie oraz została zamieszczona okolicznościowa galeria zdjęciowa.

Bez wątpienia Polska i Tyniec stały się przez tydzień centrum gregorianistyki na światowym poziomie, w którym zajęcia prowadzili wybitni europejscy gregorianiści, a udział wzięli uczestnicy z Europy, Azji, Ameryk, a nawet Australii. Zaangażowanych i uczestników kongresu było ponad 150 osób, nie licząc licznie zebranej publiczności podczas koncertów. Dla wielu przeżycia i wspomnienia dodają sił do dalszego rozwoju i docenienia, jak szlachetnym narzędziem posługuje się Kościół do uwielbiania Boga.